

«Сильніше, ніж зброя»

Лариса Іванишина

Кадри із фільму «Сильніше, ніж зброя». Творче об'єднання «Вавилон'13». Україна, 2014

Повнометражний документальний фільм «Сильніше, ніж зброя», випущений об'єднанням «Вавилон'13», наприкінці зими вийшов у прокат. Кінематографісти в цьому об'єднанні працюють анонімно, що нагадує один із постулатів «Догми», який передбачав анонімність творців фільму. Самі «догматики» його не дотримувались, але українські документалісти, що почали свою діяльність на Майдані восени 2013 року, фіксуючи події і виставляючи зняте в Інтернеті, своїх прізвищ не зазначали. Звідки небажання афішувати себе – не зрозуміло, тож залишається робити припущення: можливо, для них самі події важливіші за тих, хто їх фіксує. Як би там не було, анонімність є однією з особливостей фільму «Сильніше, ніж зброя». Інша особливість – у фільмі зібрано напрацьоване раніше.

Треба віддати належне творцям фільму: вони постійно перебували на Майдані, знімали в умовах небезпеки й були готові ризикувати. Формою повнометражного фільму і є спонтанна фіксація того, що відбувалось: більша частина – це події з листопада 2013 до кінця лютого 2014 і два сюжети з війни на Донбасі – з Донецького аеропорту і розповідь одного з українських бійців, який побував у полоні в бойовиків.

Події, без перебільшення, мають історичне значення, а назва стрічки відображає їхню суть і сакральність. Але перед нами – самоплив. Схоже на те, що спонтанність і неоформленість, відсутність завершеної форми документалісти й мали на меті. Вони не хочуть (а, може, не готові?) працювати із зафіксованим матеріалом. Однак покладатися тільки на спонтанність і на те, що матеріал сам виведе куди треба, а глядач розбереться що до чого, – це усуватися від авторської роботи. І хоча виглядає, що такий спосіб зображення і є метою,

все-таки, натяк на творчі зусилля в побудові вгадується, хоча б у тому, що події масового характеру змінюються окремими індивідуалізованими вкрапленнями, де хтось щось розповідає, як той же колишній полонений, або як той дідусь, що показує оператору колишнє, вже розвалене, помешкання батьків В. Януковича. Характерно, що люди, на яких зрідка зосереджує свою увагу камера, не названі, в об'єктив потрапили випадково, ми їх побачили і нічого про них не дізналися (принцип анонімності – тотальний). Щодо подій на Майдані, то в такий спонтанно-випадковий спосіб зафіксовані й ніяк не осмислені, вони залишають по собі враження хаосу, загрозливої і некерованої стихії. Але ж добре відомо, що Київський Майдан, Революція Гідності вразили якраз своєю самоорганізацією. Таким чином автори впадають у суперечність (можна сказати, потрапляють в капкан): ніби фіксується все, як достеменно було, але того, що достеменно було, фільм не передає.

Набір епізодів з гущі небезпеки – впоратися з такою лавиною виявилось не під силу. Не можна зробити фільму, вимкнувши мізки й емоційну сферу. У фільмі йдеться про значущі події, тільки, на жаль, мова його нерозбірлива. Відсутність коментаря мали б компенсувати поодинокі субтитри, однак подані вони таким розмитим шрифтом, що треба долати спротив, аби їх прочитати. А тому суті Майдану, як і війни на сході України, глядач не знайде. Звичайно, якими б не були мотивації анонімності, відсутність авторського начала, а отже організації й осмислення гарячого й унікального матеріалу, не робить фільм цікавим. Хоч яким самоцінним є матеріал, однак без професійного підходу, без авторського, живого ставлення до нього він багато втрачає.